

Inserati se sprejemajo in velja tristoletna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 "
15 " " " " 3 "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravišstvo (administracija) in ekspedicija na Dunajski cesti št. 15 v Medijatorovi hiši, II. nadstropji.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
Za pol leta . . . 5 " — "
Za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
Za pol leta . . . 4 " 20 "
Za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je Florijansko ulica št. 44.

Izhaja po trikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

Slovan gre na dan.

Naši bratje Čehi so dosegli veliko zmago. Vlada je spoznala, da se Čehom samostojno, češko vseučilišče na dalje več odrekati ne sme, zato se je potegnila v gospodski zbornici za to postavbo, kakor je bila sklenjena v zbornici poslancev, da se namreč praška univerza razkroji na dve univerzi, ena z češkim, druga s nemškim učnim jezikom. Sovražniki Slovanov so si mnogo prizadevali, da bi to reč zabranili, ker dobro vedo, da so Čehi popolnem sposobni, napredovati v svojem jeziku, samo da se jim to dovoli. Videli so, da je nemška hegemonija in nemški državni jezik v Avstriji v nevarnosti in nemogoč, ako se bo mnogoštevilni češki narod izobraževal v slovanskem jeziku. Zato so klubovali temu pravičnemu predlogu že v zbornici poslancev in akoravno so pripoznali potrebo češke univerze, akoravno so besedo dali v odseku, da bodo za postavbo glasovali, vendar so se še v zadnjem trenutku skesali in glasovali iz ničevh vzrokov proti postavi. Ko je bila postava v zbornici poslancev navkljub nemškemu liberalcem sprejeta, stavili so vse svoje upanje na gospodsko zbornico, upajoči, da bo ta ravno tako postavbo zavrgla, kakor je bila zavrgla Lienbacherjevo šolsko postavbo. Pa v tem računu so se zmotili. Pač so stari zagrizenci in centralisti gosposke zbornice, kakor Unger, Hasner, Schmerling itd. vse svoje moči napeli, da bi stvar najprej zavlekli, in ko se ni dalo več zavleči, prizadevali so si „češko vseučilišče“ smešiti in nemogoče narediti, pa tudi to se jim ni posrečilo. V šolskem odseku, kjer imajo še

vedno večino, so namreč nasvetovali tako postavbo, da bi Čehi sicer dobili vseučilišče, toda pod nemogočimi pogoji. Rekli in predlagali so namreč, naj bi premeženje starega vseučilišča vse ostalo pri nemškem oddelku. Računali so, da država ne bode hotla za novo češko vseučilišče toliko žrtvovati, da bi zamoglo živeti, ker bi bilo treba vse ustanove, naprave in štipendije znova narediti. To bi bila strašna krivica, ker se je praško vseučilišče ustanovilo v prvi vrsti za češke sinove, in tako se glase tudi štipendije in druge naprave; zdaj pa naj bi se Čehom to vse po silii vzelo in za nemške Pemce priplenilo! Predlagali so to pa vendar, ker so mislili, da češko vseučilišče brez ustanov ne bo moglo shajati in da bodo češki študentje ravno zavolj štipendij in drugih pripravnih učnih pripomočkov rajši se na nemško vseučilišče v Pragi upisovali kakor na češko. Tako bi češka univerza za jetiko poginila. Drugi njih pogoj je bil ta, da morajo češki študentje, kadar so vseučiliščne študije dovršili, državne izpite napraviti v nemškem jeziku. Tudi ta tirjatev je merila na to, da bi češka univerza nemogoča postala. Kajti če se je učenec šolal na češki gimnaziji in potem na češki univerzi, potem je pač nemogoče, da bi bil v nemškem jeziku toliko izurjen, da bi zamogel vse izpite napraviti v nemškem jeziku. Zahtevalo se bo sicer od čeških študentov, da se nemščino naučijo; pa kak jezik za silo govoriti, ali pa delati vse izpite v tistem jeziku, to je velik razloček. Kdor hoče v nemščini izpite delati, mora poznati vse vradne in druge izraze, sploh mora ta jezik boljše, ali vsaj v toliki meri znati, kakor tisti jezik, v katerem se je

učil, in to je skor nemogoče, če so gimnazije češke in poduk na vseučilišču zopet češki.

S tema predlogoma so hoteli centralisti češko univerzo v tem hipu uničiti, v katerem so jo dovolili. Toda vlada jim je krepko nasproti stopila. Dva ministra, Tassie in Konrad sta govorila za predlog manjšine, posebno dobro in temeljito je pobil vse nasprotne ugovore grof Belkredi, nekdanji ministerski predsednik in izvrsten državnik, prava dika federalistične stranke v gospodski zbornici. Pred njegovimi razlogi je morala umolkneti vsa liberalna modrost. Zato se ni čuditi, da je bil predlog manjšine s 25 glasovi večine sprejet. Tudi naš Miklošič je glasoval (vendar enkrat!) s slovansko stranko; pa svoje glasovanje je jako čudno utemeljeval. Obžaloval je, da se na Češkem nemški jezik bolj in bolj zgublja ter da ga odriva češki jezik. Iz tega razloga je glasoval za češko univerzo! Mož se je menda bolj uklonil volji vlade, kakor razlogom svojega zdravega uma (logike.)

Zasluga za sprejetje postavbe gre v prvi vrsti vladi, ki se je za postavbo krepko potegnila. Ako bi bila tako storila pri Lienbacherjevi šolski postavi in o drugih potrebnih postavah, bila bi ravno tako zmagala in lahko bi naše državno stanje vse boljše bilo, kakor pa je zdaj.

Stvar je velike pomenljivosti. Čehi so narod sicer močan in izobražen, pa od vseh strani obkoljen od Nemcev. Ako se jim zabranijo slovanske učilnice, morajo se prej ali poznej ponemčiti. In ravno to narodno vseučilišče je duševna trdnjava, ki jih bo obvarovala narodne smrti. Vesele bodo napredovali

Ali je Evropa Rusija?

(Iz ruske „Zarje“.)

Ali ima Evropa prav ali ne, da nas Ruse šteje za tujce? Predno odgovorimo na to vprašanje, je treba vedeti kaj je Evropa? To razkladati je na videz nepotrebno, saj vže vsak učenec ljudske šole ve, da je Evropa eden iz petih delov sveta. Kaj pa je del sveta, o tem ne pove nobena knjiga, navadno se misli, da se to razume samo po sebi, tedaj nikaškega razlaganja treba ni. Naj že bo, kakor hoče, mi mormo to pojasniti, drugače ne moremo odgovoriti na vprašanje na čelu tega spisa. Suhi del našega planeta se deli na deli sveta, mokri pa na oceane. Je li ta delitev naravna ali umetna. Naravna delitev se ozira na vse lastnosti predmetov in jih deli v skupine tako, da predmeti ene skupine imajo mej sabo več sredstva, nego s predmeti drugih skupin; umetna delitev se pa ozira le na eno samo ali mnogo svojitev, za druge se ne meni, tako združi večkrat raznorodnejše predmete v eno in razdeli sorodne v razne skupine. Če ogleđamo pet delov sveta, vidimo, da je delitev

suhe zemlje umetna, a ne naravna. Južni evropski skorootoki (polotoki) Španija, Italija in Turčija na balkanskih gorah so mnogo sorodnejši z Malo Azijo in severno Afriko nego z ostalo Evropo. Ravno tako je Arabija sorodnejša z Afriko nego z Azijo in Kaplandijo sorodnejša z Novo Holandijo nego s srednjo ali severno Afriko. Drugače tudi biti ne more, ker pri delitvi suhe zemlje so se morja izvolila za meje, a se ni oziralo na podnebje, prirodne pridelke in druge fizične prikazni, po katerih se ravna značaj kake dežele. Na ta način so se razdelile dežele, ki bi morale sestavljati fizične celote, in združile druge, ki nimajo nič podobnosti mej sabo. Tako krimski polotok ne sestavlja nikake fizične celote; njegov južni del se bolj razloči od z njim združene Krimske stepe, nego ta od drugih step južne Rusije. To se zamore reči o vseh delih sveta, ki niso nič drugega, kakor ogromni otoki in skorootoki, le dežele Nove Holandije so sorodne mej sabo radi malega razprostiranja tega dela sveta. To so le pojmi bolj ali manj umetni, ki nimajo nobenega posebnega značaja. Če govorimo o „azijatskem tipu“,

mislimo si samo tip srednje Azije z gornimi hrbti z visokimi ravninami, pod katere pa ne spadajo maloazijatski, indijski, ariški in kitajski tip. Ravno, če se govori o afrikanskem tipu, se mislijo le svojstva puščave Sahare, a ne Kaplandije. Otok Madagaskar in pobrežje sredozemskega morja pa imata največ podobnost z Arabijo.

Ali je že Evropa del sveta, če veljajo za meje dela sveta morja? Amerika je otok, Avstralija otok, Afrika skorootok in Azija z Evropo tudi skorootok. Zakaj ta poslednji veliki del suhe zemlje, ki je kakor vsak drugi del sveta obmejen od morji, deliti na dva dela na podlagi čisto drugega principa?

Ali je ta kakšna prirodna meja? Uralski hrbet dela le polovico te meje. Kakšna znamenita posebnost pa ima ta uralski hrbet, da bi moral deliti v dva dela sveta, katera čast se sicer priznava le oceanom. Ta hrbet je pa tudi tako nizek, da zlasti v njegovem srednjem potniku celo ne ve, kdaj da ga prekorači. Če že Ural deli dva dela sveta, kaj bi potem morale deliti Alpe, Kavkaz ali Himalaja? Če Ural nareja Evropo za posebni del sveta, za-

v vseh vedah, celi narod se bo vdeležil duševnega napredka, katerega ognjišče bo vseučilišče. Viši stanovi bodo odselej izobraženi v narodnem jeziku, ter ne bodo dalje tujščine potrebovali. Iz zlate Prage se bo slovanska omika razširjala med vse Slovane. Slovansko pravo bo prišlo v čast nasproti rimskemu in germanskemu pravu. Rimsko pravo se naslanja na državo (salus reipublicae), germansko pravo na osebo (freiherr), slovansko pravo pa na družino. Toraj Slovanom ni prikladno niti rimsko, niti germansko pravo. So sicer tudi v Rusiji, na Hrvaškem in Poljskem slovanske visoke šole; pa v Rusiji so deloma še v nemškem duhu osnovane, v Zagrebu je univerza še premišljena; sploh pa nikjer za univerzo ne stoji tako izobraženo ljudstvo, kakor v Pragi. Tam upamo, da se bo rodila marsiktera nova misel, ki bo blagonosna za vse Slovane.

Za avstrijske Slovane sploh pa to pomenja novo dobo. To je pa prva imena vredna pridobitev pod Taaffejevim ministerstvom. Upati hočemo, da vlada ne bo pri tem ostala; kdor reče A, mora tudi B reči. Tudi mi Slovenci imamo mnoge želje in pritožbe tako glede šolstva, kakor glede ravnopravnosti pri uradnih. Mar li nam solnce ne bo nikdar posijalo? Upamo, da prejali potlej bode tudi mi zahtevajmo neprenehoma, kakor so Čehi delali, pa tudi mi tako vrlo napredujmo v vedah in umetnostih, da nas več prezirati ne bodo mogli; potem bo prišel tudi za nas dan, katerega se bomo veselili, kakor se zdaj Čehi veselijo.

Politični pregled.

V Ljubljani 13. februarja.
Avstrijske dežele.

Iz Hercegovine se poroča o več praskah, ki so jih imeli vojaki z ustaši. Največa je bila pri Travniku, kjer je stalo pet kompanij proti močni četi ustašev. Ustaši so popustili 20 mrtvih in zbežali na planino Trešavico.

Nemški liberalci so silno poparjeni, ker so v gosposki zbornici tako grozno propadli. Ta udarec občutijo dvakrat, prvič jih peče, da so Čehi vendar dobili svoje vseučilišče in si tako priborili novo trdnjavo za brambo svoje narodnosti; drugič pa jim hudo stori, da nimajo več gosposke zbornice v svoji

oblasti. Naša stranka je v gosposki zbornici zmagala s 27 glasovi večine, in vendar še ni dolgo, kar je ista zbornica vrgla Lienbacherjev šolski nasvet. Iz tega se vidi, da vlada gosposko zbornico obrne, kakor jo hoče. Usta voverci pa z gosposko zbornico ne bodo mogli nič več nagajati.

Grof Taaffe je odgovoril na Klierovo interpelacijo zaradi šolskih pretepev na Češkem. Klier je ostal na sramoti, ker je Taaffe dokazal, da cela stvar ni bila toliko besedi vredna, in da so Klierove pritožbe daloma neresnične.

Izvirni dopisi.

Z Dunaja, 10. februarja. (Iz zbornice poslancev. — Tržaška poslanca pa koristi tržaškega mesta. — Praška univerza v gosposki zbornici.) Državna zbornica ima zopet burne dneve. Levičarji so za trdno mislili, da bodo pri postavi o petrolejskem davku s pomočjo nekterih nezadovoljnejšev zadobili večino in vrgli ministerstvo, ki je žugalo odstopiti, ako se zavrne imenovani predlog. Liberalci so si bili že tako zvesti svoje zmage, da so bili že pred glasovanjem razposlali vnanjim nemškim listom take le telegrame, ki smo jih s smehom in strmenjem v včeraj došlih listih brali: „Ministerstvo je pri posvetovanji o petrolejskem davku stavilo kabinetno vprašanje; pa zbornica je zavrgla postavo in ministerstvo je padlo. Hohenwart postal je novi ministerski predsednik in Ciam-Martinic denarni minister; vsled tega velik strah na borzi!“ To naj bolje pojasnuje najskrivnejši misli in želje naših političnih nasprotnikov. Vendar pa se jim te želje tabart niso spolnile. Liechtensteinov klub je o pravem času sprevidel nevarnost, ki žuga obstanku večine, ako se pridruži levičarjem, zato je v zadnjem trenutku sklenil glasovati s svojimi tovariši na desnici. Samo predarelska poslanca Oelz in Thurnher sta glasovala proti, vsi drugi pa so glasovali za postavo, ki je bila pri ustmenem glasovanju sprejeta s 155 glasovi proti 145. Na desnici je manjkalo več poslancev, katerih eni so bolni, eni pa niso o pravem času prišli in se tudi niso mogli telegrafično poklicati, ker se je še le v zadnjem trenutku zvedlo, kako važnost vlada prilastuje omenjenemu predlogu. Levičarji so bili pa

sklicali vse svoje ljudi na bojišče; tudi cesarski namestnik tržaški, baron Depretis, je bil prišel, pa si vendar ni upal glasovati zoper vlado, zlasti ker je on prvi sestavil in sprožil omenjeno postavo, ter se je iz zbornice umaknil. Ravno tako je storil tudi dvorni svetovalec Sohor, drugi c. kr. vradniki na levi strani, kakor Cedik, Beer, Suess, Alter itd. itd. so vsi glasovali zoper vlado. Ker je levičarjem spodletelo, znašajo se zdaj nad Liechtensteinovim klubom in zlasti nad dvornim svetovalcem Lienbacherjem, ki ga je dr. Herbst še v javni seji prav surovo obiral in smešil, češ, da je nalašč zbolel, ko je bilo treba glasovati o petrolejskem davku. Silno srborito pa je zoper Liechtensteinov klub pisala včerajšnja „D. Zeitung“ in nakopičila cel kup najsurovejših psov. Danes se bo nadaljevala posebna obravnava in se bode še veliko govorilo; tudi ustmeno glasovanje bomo še enkrat imeli, pa upamo zadobiti zdajnejšo večino, ker so med tem mnogi poslanci došli na Dunaj, ki bodo glasovali z desnico.

Tudi na novo izvoljena tržaška poslanca Burgstaller in Vučetič imela sta sinoči priti sem. Pravijo, da se hočeta pridružiti grofu Coroniniju. S tem bi pa jako slabo skrbela za tržaško mesto. Grof Coronini stanovitno glasuje z levičarji. Tedaj bi morala tudi ona dva glasovati z njimi. Ako pa tako odločno stopita vladi nasproti, pač ne bode voljna se potegovati za Trst, in tudi desnica iz političnih ozirov nikakor ne bode glasovala za koristi mesta Tržaškega, ako bosta njegova poslanca pri drugih vprašanjih glasovala zoper desnico. Ako hočeta nova poslanca tržaška kaj za svoje mesto doseči, jima ne bode ostalo družega, kakor okleniti se desnice. Vsaka druga politika bi bila nespametna in brezvspešna, zdaj imata še prosto voljo, se nista še zavezala na nobeno stran, toraj lahko storita, kar hočeta.

Gosposka zbornica je včeraj pričela razpravo o praškem vseučilišču. Izvrstno je grof Richard Belcredi zagovarjal sklepe poslaniške zbornice, ter dokazoval pravične zahteve naroda češkega. Seja se je zvečer nadaljevala in govorili so temeljito razun prej omenjenega za postavo še Helfert, Randa, Thun in naučni minister. Liberalci so le plitvo ugovarjali in večidel ponavljali vsem že gnane

kaj se pa Indija ne prišteva delom sveta? saj je tudi omejena na eni strani od velikanskih gora, na drugih pa od morja. Če že Uralsko pogorje ni sposobno za mejo med dvema deloma zemlje, je pa reka Ural. Kaj še? Uralski hrbet je vsaj nekaj, rečica Ural pa popolnoma nič. Ozka rečica, ki ima pri svojem izlivu komaj četrt širokosti reke Neve, ki ima na obeh straneh enake bregove. O njej se samo to vé, da je bogata rib, — pa težko je umeti, da bi ji ravno to bogastvo dajalo sposobnosti deliti dva dela sveta. Kjer ni prave meje, si jih lahko izberemo na tisuče. Ravno tako lahko kakor na Ural, bi mejo med Evropo in Azijo prenesli na Volgo, ali na Zapadno Drino in Dnjeper, kakor žele Poljaki, ali na Vislo in Dnjester, kar bi pa Poljaki ne želeli. Ravno tako bi to mejo lahko prenesli na Ob.

Prave meje med Evropo in Azijo tedaj ni ali je, kjer kdo hoče. Trdi se, da je priroda Evrope popolnoma različna od azijske. Je mar to čudno, da so posamezni deli raznorodnega celega različni med seboj? Ali je priroda Indije in Sibirije enaka? Ta delitev bi imela še le smisel, ko bi vsi deli Azije bili isti tip, le Evropa posebnega. Stvar je ta, da

se je v starem času ves svet na severu takrat znanega morja imenoval Evropo, na vzhodu Azijo in na jugu Afrika. Ko se je lega zemeljskih skupin bolje spoznala, se je delitev med Azijo in Afriko pokazala za opravičeno, med Evropo in Azijo za ničevno; navada pa je ohranila prvotna nazvanja, da so brez smisla.

Tedaj spada Rusija vendar k Evropi? Spada ali ne spada deloma, ali ne spada, kakor kdo hoče. V istini Evropa nima smisla kakor del sveta, a je le zapadni polotok Azije.

Ali je tedaj glasovita beseda „Evropa“ — brez vsega določenega pomena? Ne, ima jako važen, pa ne geografski, temuč kulturno-historični pomen; ali v vprašanji kaj spada k Evropi, nima geografija nič opraviti. Kaj pa je Evropa v kulturno-historičnem smislu? Evropa je poprišče romansko germanske civilizacije in romansko-germanska civilizacija sama.

Ali se mar ni ravno na teh tleh razvila grško-rimska civilizacija. Saj poprišče grško-rimsko civilizacije so bile dežele okrog sredozemskega morja, vse ravno, naj leže na severnem, vzhodnem ali južnem, evropskem, azijskem ali afrikanskem obrežji tega morja.

Homer začetnik grškega pesništva in grške civilizacije sploh je bil rojen na azijskem bregu Egejskega morja. To maloazijsko obrežje z otoki je bilo glavno poprišče helenške civilizacije. Tú se ni pričelo samo grško pesništvo, ampak tudi filozofija (Tales), kiparstvo, zgodovina (Herodot) in medicina (Hipokrat), ter od tod se preselile na nasproti ležeči breg morja. Glavno središče te civilizacije so bile Atene, vendar ni nehala na evropskih tleh. Preselila se je v Aleksandrijo v Egipt in obrodila tam svoj sad. Grška kultura se tedaj ni začela v Evropi, in ne končala, obšla je vsa tri dele takrat znanega sveta tedaj ni bila izključljivo evropska.

Grki in Rimljani so delili svet v izobražene in barbarske dežele. K prvim so prištevili dežele okolo sredozemskega morja, k poslednjim ves ostali svet. Ravno tako delé Romani in Germani svet v Evropo, t. j. poprišče romano-germanske civilizacije in ostale po njih mnenji nekultivirane dežele. Za romansko-germansko civilizacijo ima Evropa isti pomen, kakor dežele okrog sredozemskega morja za grško-rimsko. Če so tudi dežele, ki so bile poprišče obeh civilizacij, vendar je krivo mnenje,

stare in navadne fraze. Danes se bode obravnavala nadaljevala in ker je Meternihova stranka pridobljena, ni dvoma, da bode postava sprejeta, kakor je bila sklenjena od zbornice poslancev.

Z Dunaja, 10. februarija. (Župana imam o! King-Fu — sleparija.) Včeraj je bil namesto dr. Newalda izvoljen g. Uhl za župana dunajskega. Od 111 glasov dobil jih je 98. V svojem zahvalnem govoru je povdarjal, da hoče skrbeti za blagostajne mesto, za gojitev ljubezni in zvestobe do cesarske hiše, ob enem pa tudi za razvoj liberalnih idej in za nemški značaj prestolnega mesta. G. Uhl si obeta po tej poti uspešnega delovanja. Bomo videli; nam se dozdeva, da ne bode dosti opravil, ako se bode vtikal v politične borbe in trpel, da bode mestni zbor bolj skrbno obravnaval politične, kakor pa mestne zadeve. Celo liberalni listi so unidani to grajali in odločno zahtevali razpust sedanjega zbora, ako se ne spametuje in velike politike ne opusti. Nagovor županov kaže, da nima moči morda tudi volje ne, vkreniti na drugo pot, in nekteri listi res že dvomijo, bode li kos svoji nalogi ali ne. Uhl je sin nekega zdravnika in je bil v svoji mladosti nekoliko časa mestni vradnik, pozneje pa se je poprijel raznih obrtnijskih podjetij. L. 1848 vdeležil se je jako marljivo političnega gibanja ter je bil kmalo izvoljen za mestnega odbornika. Pozneje pa je propadel pri volitvi pa l. 1861 bil je izvoljen vnovič. Uhl toraj že dolgo časa sedi v mestnem zboru, in ako to zadostuje, bo pač kos svoji nalogi. Njegov prednik si je tudi svoje dni veliko domišljeval, konec njegovega javnega življenja pa je ta, da ga zdaj državno pravdnštvo toži zaradi zanemarjenja svoje dolžnosti pri gledišnem požaru.

King-Fu imenuje se lesena podoba, ki je na stavljena vprašanja zapisevala primerne ali neumne odgovore, kakor je že bilo. Njen lastnik je trdil, da to vse opravlja jako umetno narejena mašina v podobi, ter je vprčo gledalcev, ki so kupoma hodili gledat čudno podobo, navijal to mašino. Nek gledalec pa je vendar le dvomil, da bi to delala mašina in je iz raznih prikazni sklepal, da je v podobi skrit kak fantič, in da omenjeni lastnik slepari občinstvo. Reč je naznanil policiji, ki pa ni vedela, kaj bi storila, ter dotična pisma izro-

čila državnemu pravdnštvu. To je pa razsodilo, da je tako sleparjenje ljudstva kaznjivo in da je tudi zdravju omenjenega fantiča škodljivo, ako celi dan v podobi sključen tiči, zato je včeraj policija lastnika King-Fu prišla in zaprla. Dunajčani vidijo, da so bili osleparjeni, pa stavi bi, da bodo vsi zopet šli na limanice, ako pride kak nov rokovnjač.

V Ljubljani 12. t. m. Sv. Jeronimsko društvo v Zagrebu je imelo svoj občni zbor, in v njem je nasvetoval g. Rihtarič, naj se sestavi rečnik ali slovar, v katerem naj se raztolmačijo štokavske književne besede, katerih kajkavsko in čakavsko ljudstvo ne razume. Nekaj enakega jim je bil svetoval vže ranjki škof Dobrila. Nasvet se je sprejel. Po tem takem so Hrvatje jeli vendar spoznavati poglavitni vzrok, zakaj se njihove knjige med prostim ljudstvom ne razširjajo tako hitro, kakor se na pr. bukve Mohorjeve družbe med Slovenci. Čakavci in kajkavci t. j. pravi Hrvatje in Slovenci književnega jezika, Štokavci t. j. Srbov ne razumejo, torej tudi bukev ne povzivajo. Samo ponašati se s tem, mi smo vsi Hrvatje, ne pomaga nič. Le k ljudstvu se ponižajte in pišite mu v njegovi besedi, pa vas bode poslušalo ter bo vaše knjige rado in koristno prebiral. Po tem dejanji se bote približevali Slovencem, in Slovenci se približamo Hrvatom. K tej vzajemnosti priganja po toliko bridkih skušnjah, da s Srbi prave edinosti ni, Hrvate poleg narodnosti tudi katoličanstvo, in le po tem mogoča je boljša prihodnost južnim bratom po Bosni in Hercegovini. Naj bi že skoro utihnil grom bojni in vtaknil v nožnice meč, in naj bi pričeli vojskovati se le na duševnem polju, ter s pravičnim in ljubeznjivim ravnanjem pridobivati si srca ljudska. Okupacija, pravi Pozor, stoji doslej brez novih osem enkrat dovoljenih vsega skupaj 175 milijonov goldinarjev! — Pri „katoliškem listu“ bode dosedanji sodelovec dr. Aleksandro Šmit vrednik, kar se je dr. A. Jagatič podal v Sarajevo za kanonika.

S Prečine 9. februarija. Delila se je ta dan po obče spoštovanem okrajnem glavarju Ekel-nu primerna pomoč prebivalcem Kala, Suhorja, Prečine, Bršlina in Cegelnice, kateri vsled večletnih nesreč po toči in nevihti so veliko pomanjkanja trpeli.

Prešnja je bila po tukajšnjem županstvu

da je Evropa sedež vse človeške civilizacije ali večjega njenega dela; Evropa je le poprišče romansko-germanske civilizacije, ta je le z razvojem te civilizacije zadobila sedanji pomen. Ali sliši v tem smislu Rusija k Evropi? V žalost ali veselje, v srečo ali nesrečo, ne spada. Rusija ni sesala naravnost iz teh korenin, kakor Evropa vse dobre in slabe sokove iz razrušenega starega sveta, tudi se ni hranila s temi koreninami, ki so dobivale pičo iz globokosti nemškega duha. Rusija ni spadala v sestav obnovljenega rimskega cesarstva obsezajočega vse dežele, čez katero se je pozneje razprostrlo evropsko drevo. Ravno tako ni pripadala k federaciji, ki je zamenila Karlovo cesarstvo, in imela nič narodnega v sebi, ter bila obče-evropejska v pravem smislu te besede. Rusija ni poznala pritiska sholastike, ne sozidala svobode misli, ki je podlaga sedanji znanosti, ni živela s temi idejmi, ki so rodili romansko-germanske like umetnosti. Z eno besedo Rusija se ni vdeležila ne evropskega dobra, ne zla, kako bi tedaj spadala k Evropi? Ne prava ponižnost, ne istini ponos Rusiji ne pripuščata šteti se za Evropo. Ona ni zaslužila te časti, ako hoče pridobiti drugo, naj se prizadeva jo

doseči, kar jej sliši. Le tisti, ki ne poznajo prave ponižnosti ne, istinega ponosa, se vrivajo v krog, ki se jim dozdeva višji, kateri jih pa poznajo, ostanejo v svojem krogu, ki za nje ni v nikakem slučaju poniževalen, se prizadevajo mu koristiti in ga povzdigniti, kolikor je v njih silah.

Pa, če Rusija ni Evropa po pravu rojstva, je pa po pravu vsinovljenja, ker se mora prizadevati prisvojiti, kar je storila Evropa in postati deležna vseh njenih del in njene slave. Mi ne vidimo nobenih roditeljskih čustev Evrope do Rusije. Tudi tako posinovljenje je težko mogoče. Ali je mogoče, da bi organizem, ki se je toliko časa pital z lastnimi sokovi, ki jih dobival po lastnih koreninah iz lastnih tleh, se na enkrat prisestal s sesali na drugi organizem, in pustil vsahniti niti svoje korenine, in iz samostalne rastline postal zajedatka. Ako je zemlja preslaba, jo je treba globoko zrahljati z lopato, jo vdobriti, t. j. dodati jej one dele, ki jih jej manjka, ne pa rastlini dati tuje prsti, ali vsahniti njene korenine in jo skušati prisestati na tujo rastlino.

(Dalje prih.)

14. preteklega meseca poslana državnemu poslancu V. Pfeifer-ju in došla nam je po slavni c. k. deželni vladi hitra pomoč.

Bog povrni vsem stoterno, kateri so se za našo resnično potrebno srenjo zanimali ter ji lepo pomoč naklonili.

Jož. Nagel, And. Petrič, Jern. Pirnat,
župan. svetovalec.

Iz šempaske županije na Goriškem, 11. febr. (Borba za jezikovo ravnopravnost pri c. k. uradih, pa ne vdamo se!) Že je nam priljubljeni „Slovenec“, ki nam brani oboje svetinje, vero in narodne pravice, poročal, kako resno se poteguje naša županija (vredna cvetica šemp. tabora) za slovansko uradovanje. Danes mi je pa dolžnost poročati, da kakor smo že naprej slutili, da bode potrdila tudi vis. c. kr. namestništvo v Trstu ustavljenje („sistiranje“) starešinskega sklepa, v katerem se zahteva slovensko uradovanje od vsih deželnih oblasti in uradov, tako se je z dopisom c. kr. okr. glavarstva goriškega 1. febr. t. l. št. 1593 tudi zgodilo. Kar nas je pa pri tem nenadno osupnilo, je to, da pravi isti dopis vis. c. kr. namestništva od 28. jan. t. l., št. 1366, „da potrjuje isti že od podpisanega glavarstva supendirani sklep s porazmljenjem goriškega deželnega odbora v zmislu §. 92 občinskega reda!“ Naš deželni odbor dopisuje menda prav brez izjeme visim slov. županstvom v naščini, kako je moral toraj on temu pritrčiti? Treba je pa pri tem vediti, da naš deželni glavar dr. P. (Pajer) spada tudi h glasoviti „fakcijski opoziciji“, kakor tržaški c. kr. namestnik, zato tudi ne gresta po tem cesarskem izreku v tej sesiji v državni zbor. Mi Slovenci moramo povsod za izjemo služiti; kajti od Lahov in Nemcev se nikjer ne tirja, da bi znali vse tri (deželne) jezike, naše starešinstva pa naj bi vse tri znala! Če ima po občinskem redu le tajnik biti zmožen v jezikih, da se v ptuščini dopisuje, potem so udje starešinstva, kateri navadno ne znajo drugih jezikov, le peto kolo in po mojem mnenju (skorej) nepotrebni.

Ta 19. § je za Slovence zares gordični voz, katerega ni prav razvozlati niti glavarstveni niti namestniški odlok, marveč po Aleksandrovo ga bo treba z vedno bolj pogumnim opranjem na razsekati! Zato se ne misli tudi šempasko županstvo istim dekretom še ukloniti; v ta namen je ono sklicalo starešinstveno sejo na 8. febr. t. l., v kateri je bilo zopet enoglasno skleneno kakor sledi: „Starešinstvo na znanje jemlje, je bilo iznenadeno z odlokom glavarstva dne 31. dec. 1881, št. 17245, ker njen pohlevni sklep je utemeljen na 19. § osnovnih postav in na podlagi avtonomne občine, posebno ker je bil silno slabo umen od dotične oblastnije, ter si v sveto dolžnost šteje nekatere neobhodno potrebna pojasnila v tej stvari podati: „Naslanja se na § 19. temeljnih postav je umelo starešinstvo, da sme od vseh domačih deželnih uradov, namreč ces. kr. glavarstva, c. kr. okrajne in okrežne sodnije in c. kr. davkarije postavno tirjati, da mu dopisujejo v slovensčini, kajti očitno je, kako velike zapreke vzrokuje to, če župan sam ptujih dopisov ne umeva, tako da se večkrat pripeti, da se mora v starešinstvenih sejah dotični odlok v tujem jeziku prebrati, katerega navadno nobeden starešin ne ume, *) kateri h tacemu nezaupanju očitno kažejo, vsled česar se starešini edino na županovo odgovornost sklicujejo. Nikakor pa ni

*) Pa tudi koliko časa se zgubi s preostavami dopisov, katere so večkrat nepopolne in celo v bistvenih rečeh pomanjkljive? Kdo tega ne ve? Pis.

starešinstvo mislilo, da so mu dolžni tudi uradi drugih kronovin, kakor Koroškega, Tirolskega itd. v slovenščini dopisovati, z vojaškimi uradi občuje županstvo po posredovanju c. kr. okr. glavarstva. Vsi ostali razlogi velenjenih odlokov se ne dotikajo omenjenega starešinstvenega sklepa. S tem odlokom misli starešinstvo, da se ustavno pripoznane pravice jezikovne ravnopravnosti kratijo in zapreke delajo njegovemu delovanju; zaradi tega eno glasno sklene, da sl. c. kr. okrajno glavarstvo v rečenem smislu blagovoli odobriti starešinstveni sklep 19. novembra 1881 št. 800; sicer bodo ono primorano se više prizivati in daljne stopnje storiti."

Taka eneržija je pač vseh hvale vredna! Ko bi hotle brez bojazni vse županstva po mili Sloveniji na tak način, kakor naše, postopati, potem bi prišli kmali h zaželeni mizi ravnopravnosti. Žalibog pa, da so nekteri župani, ki imajo razne klečepiazne ozire; ter nekteri se bo é zamere, nekteri pa ob nekakšne koristi priti. Pa z bojaznijo in koristolovstvom ne bomo nikdar dospeli do vživanja narodnih pravic. Sl. šempaskemu županstvu pa slava, ki hoče do skrajne meje iti pri zahtevanju slov. uradovanja! Torej ne udajmo se! Še neka! Čital sem v ljubljanskem slovenskem dnevniku, o čudnem francoskem kométu, kterega odsvit je memogrede celo zažaril v belo Ljubljano tako da je „Narod“ oslepil. Spominjam se, da sem prišel v dotiko nedavno z nekim francoskim duhovnikom, kteri je bil še precéj vnet za svojo republiko, ali o Gambetu je imel le slabo sodbo. Rekel je med drugim: Do monarhije, kakor stoje razmere zdaj na Francoskem, ne pride več, in po mojem mnenju vgaja za nas Francose v obče le ljudovlada, pa se ve dà zmerna, ne prostomavtavska, kakoršna je pod Gambettom; vsi Francozi, ki gledajo v prihodnost in mislijo trezno, si ne želé take vlade, da bi vzrokovala nemire v Franciji z zatiranjem katoliške cerkve in njenih koristnih redov, in če bi to hotla nadaljevati, ne bode imela obstanka; tako mi je pаметen Francoz govoril in sicer v dobri nemščini. Nadalje je pravil, da je bil 7 mesev v Rimu, da je vidil večkrat laškega kralja in kraljico se sprehajati po veliki ulici „Corso“, da pa se mu ni odkrival, ampak se je vselej obrnil preč, ko je memo šel. Tako nek delajo vsi pravi Rimljani in duhovni, s kterim zadržanjem oni zanikujejo njegovo pravo (l) oblast do Rima! Vsi slovanski romarji 1881 so sicer dobili v Rimu najprijetniši utis zaradi veličastva raznih cerkva in starinskih monumentov, ali jetništvo sv. Očeta Leona XIII., ktero so ga gledali z lastnimi očmi, jim je ostalo v britkem spominu. Pa Bog ne bo zapustil svoje cerkve, ampak bo v svojem času, kakor vselej, zopet vstal, in napravil tihoto. To želimo pri srčno vsi Slovenci Leonu XIII. h Njegovem 4 letnem vladanju sv. cerkve!

Telegram „Slovenca.“

Z Dunaja 13. februarja.

Slovenski poslanci so danes interpelirali zaradi Waserjevih ukazov glede slovenskega jezika. Budgetna obravnava se je pričela danes; govorili so trije zoper in trije za budget.

Domače novice.

V Ljubljani, 14. februarja.

(V katoliški družbi) je preteklo sredo izvrstno govoril gosp. katehet A. Kržič o delu in počitku; prihodnjo sredo govoril bode prof. J. Marn.

(Prečastiti gosp. Ant. Zupančič,) doslej kaplan pri sv. Jakobu, postal je bogoslovni profesor duhovnega pastirstva za kanonikom A. Zamejcem, in nastopi službo svojo s prihodnjim mesecem ali z drugim šolskim polletjem; veratvo ali dogmatiko pa obdrži še kanonik A. Čebašek.

(Mestne volitve.) Letos izstopijo iz mestnega zbora: v tretjem razredu I. Horak in dr. Zarnik; tudi se mora za ranj. Jurčiča nov odbornik voliti; v drugem razredu izstopijo Franc pl. Gariboldi, dr. Keesbacher in Leskovic; v prvem razroku pa I. Lukmann, Dr. Suppan, dr. Schrey in dr. Suppantsehtsch. Ako zmagamo samo v prvem razredu, potem imamo petnajst, tedaj ravno polovico glasov; ako zmagamo pa tudi v drugem razredu, imamo 18 toraj večino glasov.

(Imenovanje.) Za duhovnega pastirja v posilni delavnici je naučni minister imenoval g. Puca iz Dobrepolja.

(Društvo „narodni dom“) razpošilja svoje od vlade potrjene pravila. Več o njih bomo o priliki tako še spregovorili.

Razne reči.

— Umril je 3. t. m. prečast. o. Egelbert Pazler, benediktin, rojen 29. avg. 1807 v Bledu na Kranjskem.

— Gosp. Fr. Bradaška, ravnatelj na gimnaziji v Zagrebu, doma iz Kranja, podá se vsled bolehnosti v stanovitni pokoj.

— Potujoči učitelj za kmetijstvo bo nastavljen tudi za Istro. Razpisuje se njegova služba z letno plačo 1000 gl. in 500 gl. potnine. Prosilci morajo dokazati znanje deželnih jezikov. (Pa le nikar samo s spričali na — papirji!)

— Vabilo k besedi, koje priredi čitalnica v Dolini, dne 19. febr. 1882. Red: 1. Deklamacija. 2. Igra „Kje je meja.“ 3. Nekaj za smeh. 4. Tombola. Med točkami petje. Vstopnina za neude 20 kr. — Sedeži po 10 kr. Začetek ob 6. uri zvečer. K obilnej udeležbi vabi najljubnejše Od b o r.

— Lužica. Mesečnik za zabavo in pouk, ki ga v Budišinu (Bautzen) Lužškim Srbom vreduje g. dr. E. Muka, kaže tudi v II. čisl, da se vrlo vzbujajo naši severni bratje in da se marljivo brigajo za slovausko vzajemnost na književnem polju, da so torej občne podpore vredni.

Missale Romanum, mali folio, nova izdaja (pri Pustetu) z rudečim in črnim tiskom. Pri tem Misalu je več posebne hvale vrednih prednost, n. pr.:

1. Od l. 1866 je bil natis za natisom v mnozih ozirih zboljšán, prijubljen pa tako, da od l. 1875 so bile tri velike izdaje po vsem katol. svetu razširjene. Založnik in vrednik sta v vednem dotiku z zborom ss. obredov v Rimu, s čimur ima text dovršenost pred vsimi drugimi izdajami; Sacra Congregatio Rituum sama je o vravnava novih Popriumov ali pri dvomih večkrat zavračala na to izdajo.

2. Pred natisom je tajništvo ss. obredov polo za polo natanko pregledovalo v textu in kantusu.

3. Prednost pred vsimi drugimi Misali je tudi ta, da se je v Corpusu in v Appendixu nadležnega citiranja popolnoma ogibala, celo commemorationes in ultima Evangelia, ki se vsako leto povračajo, so postavljene. Se vé, da tudi naj novejši prazniki, n. pr. Ss. Cyrilli et Methodii, so na svojem mestu.

4. Orationes pred Improperii na veliki petek so ob koncu Misala s cerkvenim privoljenjem pristavljene pri cantu. — Za commemoratio feriae totius Adventus je pridan poseben list za vlaganje.

5. Pri tem, kar se moli extensis manibus se je gledalo na tako vravnavo, da vmes med molitvijo ni treba lista preobračati, tako zlasti tudi pri Introitusu.

6. Tudi v podobah, vinjetah, initialih je znaten napredek.

* * *

Teh „misal roman“ naj novejše izdaje imamo mnogo v zalogi in sicer vezanih raznovrstno: priprostih, lepih in dragocenih. Kar se tiče trdnosti in umetnosti vezanja, se lahko merijo z vsakim drugim ter zaostujejo vsem potrebam in vsakim zahtevanju.

Za našo škofijo so v vsakem misalu prirejane v enakem tisku: „Missae propriae dioec. Labac“. Po željah oskrbujemo „missae propriae“ tudi za druge škofije, le bi se morale zaradi vezanja nekoliko počakati, ker vezanih za druge škofije ne moremo v zalogi imeti.

Pri naročevanju naj se blagovoli naznaniti cena, barva platnic, obreze itd. Cena vezanih misal je od 20 do 60 gl. po vezanju.

Misali so vezani v črnem usnji z eno barveno, ali marmorirano ali zlato obrezo; potem v rudečem usnji: z zlato obrezo, gladkimi platnicami; z zl. obrezo, pozlačenimi zaklepami; z zl. obrezo, posrebernimi zaklepami; zadnjič v svinjskem usnji in starodavni izpeljavi z zaklepami (Lebhaber Enband)

„Missae pro defunctis“ v črnem usnji z rudečo ali zlato obrezo. Cena 4 do 6 gl.

Tisk in natančni zapisnik cene pošljemo radi brezplačno vsakemu na ogled, kdor to želi. Ob enem priporočamo tudi bogato zbirko liturgičnih knjg: Razne brevije za dom in potovanje; horae diurnae; rituale; officium hebdom. sanctae. Dražje knjige damo tudi za plačo na obroke.

Katoliška bukvarna.

Tržne cene v Ljubljani.

Pšenica hektoliter 9 gl. 28 kr.; — rež 6 gl. 34 kr.; — ječmen 5 gl. 23 kr.; — oves 3 gl. 25 kr.; — ajda 4 gl. 87 kr.; — proso 5 gl. 20 kr.; — koroza 6 gl. 40 kr.; — krompir 100 kilogramov 2 gl. 26 kr.; — fižol hektoliter 8 gl. 50 kr. — masla kilogram — gl. 96 kr.; — mast 84 kr.; — špeh frišen 72 kr.; špeh prekajen 76 kr.; jajce po 3 kr.; mleka liter 8 kr.; — govedine kilogram 56 kr.; — teletnine 52 kr.; — svinjsko meso 54 kr. — Sena 100 kilogramov 2 gl. 86 kr. — slama 1 gl. 96 kr.

Popravljanje farovža

se bode pri nas začelo na spomlad. Kdor želi kako delo prevzeti, zlasti zidarska dela, naj se obrne do podpisane ali pismeno, ali, kar še bolj prav, osebno, kjer bo tudi načrt in kraj lahko ogledal in zvedil, kar bi bilo še potrebnega.

Podvzetniki naj se oglasijo do 25. t. m. 1882.

Sv. Križ poleg Turna 31. januarja 1882.

(3) **Jakob Marolt,**
župnik.

Podpisani si usoja p. n. občinstvu ponižno naznanjati, da je

gostilno

Neže Hostnik, vulgo pri „Krištofu“ v Kamniku prevzel. Skrbel bode za izvrstno kuhinjo, kakor tudi dobre vina z najboljši postrežbo; priporoča tudi sobe za prenočevanje (1)

Franc Hrastnik.